

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

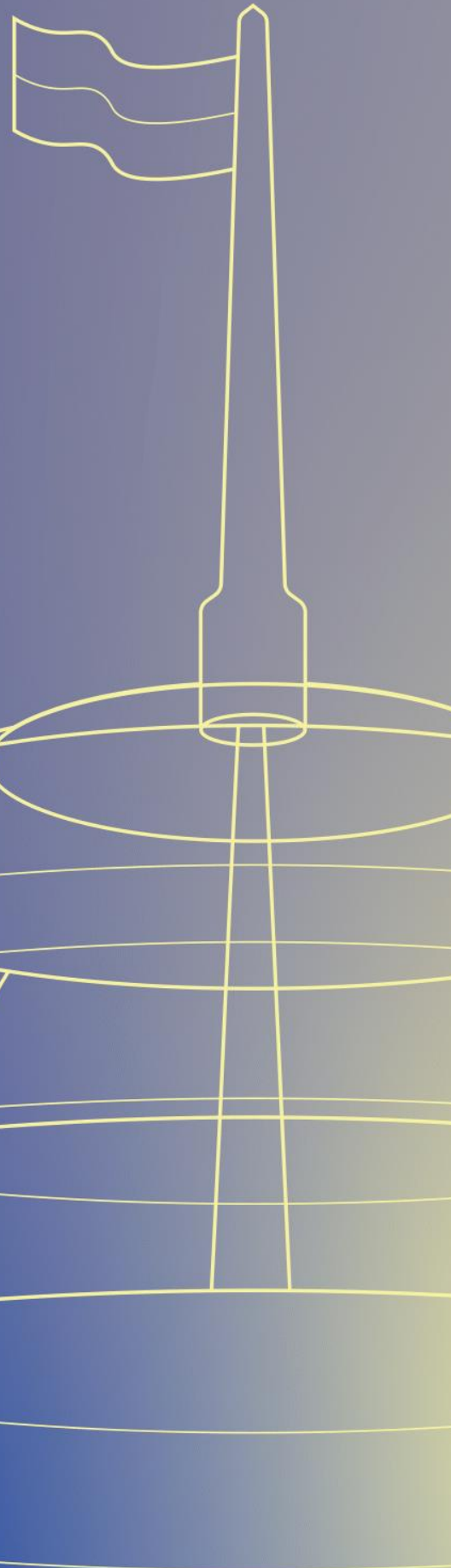

Інформаційний бриф:

Звільнення осіб від відповідальності за економічні або корупційні злочини та правопорушення

липень, 2022 | № 22

Матеріали розроблено Програмою USAID RANG з метою аналітичної підтримки роботи Парламенту

Звільнення осіб від відповідальності за економічні/корупційні злочини та правопорушення

Відповідно до Ст. 30 Конвенції ООН проти корупції (The United Nations Against Corruption, UNCAC) (далі - Конвенція) кожна Держава-учасниця, за вчинення будь-якого злочину, що визначений цією Конвенцією, підпадає під кримінальні санкції, які враховують ступінь небезпеки цього злочину. У ч. 5 Ст. 30 Конвенції вказується, що кожна Держава-учасниця бере до уваги ступінь небезпеки відповідних злочинів під час розгляду питання про можливість дострокового або умовного звільнення осіб, засуджених за такі злочини. А у ч. 9 Ст. 30 Конвенції зазначається, що жодне з положень цієї Конвенції не зачіпає принципу, на підставі якого визначення злочинів, що зазначені у цій Конвенції та юридичних заперечень, що застосовуються, або інших правових принципів, які визначають правомірність діянь, входить до сфери внутрішнього права кожної Держави-учасниці. Кримінальне переслідування й покарання за такі злочини здійснюються відповідно до цього права. Таким чином, притягнення до відповідальності корупціонерів та їх звільнення є у полі компетенції кожної держави, і Конвенція не визначає імперативних вимог щодо цього.

Якщо аналізувати загалом міжнародний досвід притягнення осіб до кримінальної відповідальності, то можна зробити такий висновок: особа, яка вчинила корупційне порушення чи будь-яке інше кримінальне правопорушення може бути або звільнена від кримінальної відповідальності (тобто бути визнаною винною у вчиненні злочину, але не нести покарання і не притягатись до відповідальності) або бути звільненою від покарання (визнається винною у вчиненні злочину, але не несе покарання), або взагалі не притягається до відповідальності у силу малозначності вчиненого чи у випадку відмови доведення злочину до кінця, тощо.

Як приклад, можна навести наступне. Особа, яка запропонувала, пообіцяла, або заплатила хабар, не підлягає притягненню до відповідальності, якщо повідомила про злочин правоохоронним органам до виявлення хабара. Мета такого правового захисту полягає в тому, щоб допомогти представникам правоохоронних органів притягнути до відповідальності державних службовців, які зловживають своїм службовим становищем, надаючи хабарникам стимул повідомляти відповідальні органи про ризики хабарництва. Болгарія, Албанія, Вірменія, Азербайджан, Північна Македонія, Грузія, Латвія, Литва, Румунія, Росія та Словенія допускає такий захист у справах про хабарництво¹.

Аналогічний принцип працює у Польщі. Кримінальний кодекс Польщі дає можливість особі, яка надала матеріальну вигоду (і ця вигода була прийнятою), уникнути кримінальної відповідальності, якщо вона повідомила про свої дії відповідні органи до того, як органи самістійно дізналися про злочин². Вірменське законодавство (Ст. 72 Кримінального кодексу) звільняє підсудного від кримінальної відповідальності у разі «дієвого каяття». Так, може бути звільнена особа, яка вперше вчинила кримінальне правопорушення невеликої або середньої

¹ <https://www.oecd.org/corruption/acn/ACN-Foreign-Bribery-Offence-Enforcement-ENG.pdf>

² https://skslegal.pl/wp-content/uploads/2017/08/Poland_-_T.konopka.pdf

РАДА: наступне покоління

тяжкості, якщо після вчинення правопорушення добровільно здалася, визнавши вину, і сприяла розкриттю злочину, відшкодувала чи іншим чином погасила нанесену шкоду, заподіяну внаслідок злочину³.

Відповідно до статті 324 Кримінального кодексу⁴ Чорногорії, особа, яка дала неправомірну вигоду, може бути звільнена від кримінальної відповідальності, якщо така неправомірна вигода вимагається від цієї особи або якщо після давання хабара вона добровільно повідомляє про подію, та активно сприяє розкриттю і розслідуванню кримінального правопорушення. Також, посередник або поплічник акту неправомірної вигоди може бути звільнений від кримінальної відповідальності, якщо після вчинення злочинних дій він/вона добровільно повідомляє про подію та активно сприяє розкриттю і розслідуванню кримінального правопорушення.

Відповідно до статті 37 Кримінального кодексу⁵ Литви, особа, яка вчинила злочин, може бути звільнена від кримінальної відповідальності судом, якщо діяння визнається малозначущим за розміром заподіяної шкоди, об'єктом злочину, чи іншими особливостями злочину. Натомість, в Грузії передбачається, що якщо корупціонер добровільно повідомляє правоохоронні органи про хабарництво, то він/вона підлягає звільненню від кримінальної відповідальності. Відповідне рішення приймається органом кримінального переслідування. Такі норми існують для фізичних осіб, юридична особа, карається за це штрафом⁶.

³ <https://www.oecd.org/corruption/acn/ACN-Foreign-Bribery-Offence-Enforcement-ENG.pdf>

⁴ <https://www.oecd.org/corruption/acn/ACN-Foreign-Bribery-Offence-Enforcement-ENG.pdf>

⁵ <https://www.oecd.org/corruption/acn/ACN-Foreign-Bribery-Offence-Enforcement-ENG.pdf>

⁶ <https://www.oecd.org/corruption/acn/ACN-Foreign-Bribery-Offence-Enforcement-ENG.pdf>